

PREOȚII MILITARI DIN ARMATA ROMÂNIEI. DE LEGE LATA ȘI LEGE FERENDA¹ ÎN DREPTUL ROMÂNESC

MILITARY PRIESTS FROM THE ROMANIAN ARMY. DE LEGE LATA AND LEGE FERENDA IN ROMANIAN LAW

Gen.-mr.(r) Florin MACIU*
Lt. Armand MACIU**

Motto: „Sunt doar trei ființe pe lume care merită respectul nostru: preotul, soldatul și poetul. Cel care cunoaște, cel care ucide și cel care creează.”

Charles Baudelaire

După mai mult de douăzeci de ani de la reintroducerea preoților militari în rândul forțelor armate, se pot observa ceva inadvertențe, mai mici sau mai mari, atunci când facem o comparație între scopul reglementărilor adoptate în domeniul regimului preoților militari și modul în care acestea sunt puse în practică. Factorii de decizie din forțele armate par să facă o analogie totală între statutul clerului militar și reglementările care privesc salariații civili angajați cu contract de muncă, iar acest fapt generează o anumită frustrare în rândul preoților militari. Membrii acestui corp se așteptau la un tratament, chiar și atunci când se ia în calcul managementul personalului, similar cu al celorlalți ofițeri, ai căror colegi sunt, singura diferență fiind că preoții militari sunt personal necombatant. Prezentul articol reexplică metodele complexe și interdependente de interpretare a legislației și arată soluția necesară și imperativă de a pune lucrurile pe făgașul lor normal. Nu este nevoie de niciun fel de efort, sacrificii sau pierderi. Numai de bunăvoință și bună-credință.

After more than twenty years from the re-establishment of the military priests in the armed forces, some inaccuracies, smaller or bigger, could be noticed when we make a comparison between the aim of the adopted regulations and the way these ones were applied to reality. The decision making factors of the armed forces seem to make a total resemblance between the military chaplains statute and the regulations of the civilian employees, and this fact generates a certain frustration to the military clergy corps. The members of the corps were waiting for a treatment, even when they were speaking about personnel management, similar to the other officers, to whom they are colleagues, the only difference being that the military priests are non-combatant personnel. The present article re-explains the complex and corroborating ways to interpretate the legislation and shows the imperiously necessary solution to re-place the things on their normal track. No need of effort, sacrifices, or losses of any kind. Only benevolence and good faith.

Cuvinte-cheie: Constituția României; capelani militari; statut; drept internațional umanitar; legislație internă; tratament egal; ofițeri necombatanți; respect; demnitate; amendamente propuse la legea actuală.

Keywords: Romanian Constitution; military chaplains; statute; humanitarian international law; internal legislation; equal treatment; noncombatant officers; respect; dignity; proposed amendaments to the actual law.

***Ministerul Apărării Naționale**

e-mail: fmaciu@yahoo.com

****Ministerul Apărării Naționale**

e-mail: armandmaciu@yahoo.ro

¹ **de lege lata** (expr. lat. „despre legea în vigoare”) – expresie folosită pentru a denumi ceea ce există deja reglementat prin lege; **de lege ferenda** (expr. lat. „despre legea care urmează să fie elaborată”) – expresie folosită pentru a denumi soluții de reglementare care se preconizează sau se recomandă a fi adoptate de legiuitor; expresie folosită pentru a denumi caracterul acelor propuneri prin care se preconizează reglementarea unor situații care, în prezent, nu sunt prevăzute de lege. Detalii: <https://legeaz.net/dictionar-juridic/de-lege-ferenda>.

A. O cronologie sintetică în ceea ce privește istoria recentă în domeniu

Adoptată prin referendum, *Constituția României din 1991* (Camera Deputaților 1991) reflecta, prin principiile stipulate în conținutul ei, noile relații sociale ce se doreau a fi implementate și, ulterior, optimizate în societatea care, în urma mișcărilor sociale și de altă natură din 1989, beneficia, acum, de un regim politic, a cărui esență era total diferită de cea anterioară. Astfel, la art. 29 – Libertatea conștiinței, se prevedea, între altele, la alin. (5), următoarele: „Culte religioase sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenței religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în azile și în orfelinate.”

Era un eveniment legislativ, și nu numai, mai mult decât major, poate crucial, care stabilea noi relații (ori restabilea unele mult mai vechi), dacă avem în vedere ce anume dispunea Constituția din 1965 (Camera Deputaților 1965), în vigoare în țara noastră până în decembrie 1989: „Art. 30. – Libertatea conștiinței este garantată tuturor cetățenilor Republicii Socialiste România (...). Modul de organizare și funcționare a cultelor religioase este reglementat prin lege. Școala este despărțită de biserică (...)”. Iată și modul în care aceste prevederi socialiste fuseseră transpuse în practică prin *Decretul nr. 177, din 4 august 1948 pentru regimul general al cultelor religioase* (Portal Legislativ 1948): „Articolul 58 – Dispozițiunile legii 68 din 19 martie 1937, pentru organizarea clerului militar, se abrogă (...). Articolul 59 – Bisericile și capelele militare, cu întregul lor inventar, trec în proprietatea parohiilor de același cult (...). Articolul 60 – Membrii clerului militar, care la data publicării prezentei legi în Monitorul Oficial, au cel puțin 20 de ani de serviciu public, vor putea cere pensionarea prin derogare de la dispozițiunile legii generale de pensii, beneficiind de un spor de 5 ani, utili la pensie, adăugați la timpul efectiv servit. Membrii clerului militar, care nu vor beneficia de dispozițiunile alineatului precedent, vor fi încadrați în posturi de preoți, pe bază de cereri individuale, în Eparhiile unde au mai funcționat sau în alte Eparhii, care au posturi vacante.”

Cu alte cuvinte, în perioada 1948-1989, biserica a fost total separată de armată, ca instituție. *Constituția din 1991* a dat posibilitatea refacerii

acestei relații, adăugând că statul sprijină o asemenea acțiune. Astfel, în 1995, s-a semnat, între Ministerul Apărării Naționale și Patriarhia Română, *Protocolul cu privire la organizarea și desfășurarea asistenței religioase în Armata României*², care nu numai că însemna un prim pas făcut pe calea restabilirii relațiilor la nivel instituțional, dar și dezvăluia ce anume va urma, încă de la primele reglementări: „Până la adoptarea Legii clerului militar și a asistenței religioase în armată, (...) se încheie prezentul Protocol: 1. În Armata României se reia activitatea de asistență religioasă, cu caracter permanent, care are menirea să răspundă cerințelor religioase, morale și spirituale ale militarilor (...)”

Intră în vigoare, apoi, *Legea nr. 195, din 6 noiembrie 2000 privind constituirea și organizarea clerului militar* (Portal Legislativ 2000a) – proiectul, înregistrat cu numărul PL nr. 218/1999, la Camera deputaților, a fost adoptat cu amendamente minore, propuse de deputații Marțian Dan și Wittstock Eberhard-Wolfgang, în principal, trimis apoi la Senat, după care a fost trecut prin procesul de mediere și a fost promulgat (Camera Deputaților 2000). De notat este faptul că, prin lege, este abrogată *Ordonanța Guvernului nr. 106/2000 privind constituirea și organizarea clerului militar* (Portal Legislativ 2000b), cu un conținut asemănător. De reținut este și că, în avizul favorabil, acordat de Comisia Juridică și de Imunități a primei camere menționate, se afirmă că, în raport cu obiectul și conținutul său, proiectul de lege face parte din categoria legilor ordinare. Precizăm că această introducere constituie și o parte a interpretării istorice, la care vom recurge ulterior.

Această lege stabilește regimul juridic al clerului militar și este sediul materiei atunci când trebuie identificate reglementările fundamentale pentru organizarea și funcționarea preoților militari în armată.

O primă observație este aceea că legea are importanța și valoarea ei de necontestat, aducând la viață, după mai bine de jumătate de secol de uitare, activitatea preoților militari în armată și în celelalte instituții din sistemul de apărare, ordine publică și siguranță națională, îmbinând, cât s-a

² Înregistrat la Ministerul Apărării Naționale, cu nr. A4868/11.10.1995, iar la Patriarhia Română, cu nr. 7242/11.10.1995.

putut de armonios la vremea respectivă, canoanele religioase cu rigorile militare. Legea a putut fi aplicată fără impedimente majore, fără a suferi transformări (completări sau modificări), chiar dacă între timp *Constituția României* (Camera Deputaților 2003) a fost revizuită, iar România a intrat în NATO și în Uniunea Europeană. Dacă ar fi să facem o comparație, am face referire la statutul cadrelor militare sau la cel al funcționarilor publici, care, de la intrarea în vigoare, a suferit câteva zeci de intervenții de amendare, iar prevederile lor au fost de multe ori atacate la Curtea Constituțională, ca să nu mai vorbim că modul de interpretare și aplicare a lor a dat naștere la nenumărate litigii, prezentate spre rezolvare în fața instanțelor de judecată. Meritul este cu atât mai mare cu cât ne dăm seama că legea clerului militar nu are decât 29 de articole și totuși este, ca să ne exprimăm metaforic, statutul acestei categorii de angajați ai armatei – preoții militari.

În baza acestei legi, au fost adoptate, în subsidiar, reglementări de forță juridică a hotărârii Guvernului sau a ordinului ministrului. Astfel, au intrat în vigoare *Hotărârea Guvernului nr. 774, din 19 mai 2004, pentru aprobarea Regulamentului privind descrierea uniformei militare clericale, a însemnelor distinctive și de ierarhizare, specifice clerului militar din Ministerul Apărării Naționale* (Portal Legislativ 2004) și *Ordinul nr. M.2, din 13 ianuarie 2014, pentru aprobarea Regulamentului privind asistența religioasă în Armata României* (Portal Legislativ 2014), care abrogă *Ordinul ministrului apărării naționale nr. M.149/2000 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a asistenței religioase în armată*.

Totuși, adoptând o atitudine intransigentă de abordare a punerii în practică a *Legii nr. 195/2000*, luând în considerare normele de tehnică legislativă, dar și cele de interpretare a prevederilor legale, prin toate metodele, în deplin acord cu teoria generală a dreptului și având în vedere unele situații reale de vădită eroare în implementarea unor dispoziții care reclamau coroborarea unor articole din legislație, precum și unele tendințe de simplificare a rezolvării unor spețe prin neglijarea sau omiterea unor aspecte juridice esențiale, trebuie să recunoaștem că există, în cuprinsul acestei legi, și aspecte care solicită o perfecționare și o mai mare concretețe, dar și corectitudine, care să răspundă mai clar managementului problemelor

de personal ale preoților militari și care să înlăture unele nemulțumiri, insatisfacții, frustrări ale acestora în legătură cu anumite elemente arbitrare, incertitudini, inconsecvențe ori cvasidiscriminări în domeniu.

B. În loc de o pertractare în acest compartiment, un comentariu concentrat, dar elocvent

La o examinare succintă a situației existente, se pot trage următoarele concluzii:

1. Rezultanta vectorilor de forțe chemate să transpună în practică legea, un posibil eșec?

Prevederile legale sunt limpezi, inspirate din legislația română interbelică, în deplin acord cu dreptul internațional și asemănătoare cu cele din alte țări cu armate străine moderne. Totuși, reglementarea nu este exhaustivă, numărul de articole este extrem de mic, cu prevederi succinte și obligă la corelarea sistematică a tuturor prevederilor din domeniu, nu numai a celor din lege, solicită unele interpretări de finețe, o bună cunoaștere a dreptului internațional umanitar, studiul unor foste prevederi legale în domeniu din legislația română interbelică, dar și din actualul drept internațional comparat, ca să nu menționăm și cunoașterea aprofundată a limbii române, care poate să furnizeze o mai bună interpretare literară.

În lipsa acestor aptitudini, apare, la cel ce este chemat să aplice legea, un factor care suplinește totul, o anumită autosuficiență, chiar dacă ea nu își are locul aici, și care este rezultatul încercării de mascare a necunoașterii, a relei-credințe sau a lipsei de entuziasm în căutarea soluției cu adevărat legale ori a promovării principiului care pare să garanteze liniștea și odihna: „las’ că merge și așa”.

Cu onestitate trebuie să recunoaștem că o vină o au și subiecții, unii dintre preoții militari, care, pentru a-și vedea împlinite anumite interese, au abandonat principiile de bază, rezultate din corelarea cu bună-credință și cu știință a prevederilor legale. Ei nu numai că nu au protestat la vădita încălcare a legii, dar, într-un fel au savurat-o, fiindcă aplicarea defectuoasă a legii lucra în avantajul lor. Totuși, fiecare satisfacție obținută individual prin aplicarea strâmbă a legii atrage mult mai multe nemulțumiri sau resemnări, generatoare de dezgust ori aversiune, din partea colegilor de corp, care constată că armata nu este întotdeauna instituția corectă pe care o percepe o mare parte a

populației. Majoritatea covârșitoare a membrilor corpului clerical militar dorește să fie asimilată cu adevărat ofițerilor în activitate, să aibă parte de același tratament, de același respect, să se situeze la același nivel în ceea ce privește considerația acordată. Și, au dreptate: legislația nu prevede ofițeri de mână întâi, de mână a doua și așa mai departe. De ce să faci diferență între un farmacist militar și un preot militar? Vom detalia mai târziu, dacă până acum lucrurile sunt neînțelese.

Deocamdată să reținem că preoții militari doresc tratament egal, adică să fie supuși aceluiași rigori ca și ofițerii combatanți cu care sunt asimilați și să beneficieze de același respect ca și aceștia (contract de exercitare a profesiei, nu contract individual de muncă; comisii de selecție sau alte forme corecte de concurs pentru promovări, nu abuzuri și decizii discreționare, bazate pe preferințe sau înțelegeri personale; respect identic pentru grade egale, fie ele și asimilate etc.). Vom observa mai jos că unele dintre aceste doleanțe legitime se pot împlini mai ușor, iar altele vor solicita minore modificări legislative. De ce autoritățile din armată îi deplasează din ce în ce mai mult pe preoții militari spre statutul salariaților civili, în loc să le acorde tratamentul prevăzut de lege, și anume cel dedicat ofițerilor armatei (chiar dacă aceștia sunt asimilați)? Un răspuns ar putea fi faptul că preoții militari, fiind foarte puțini (sub 100 de membri), în raport cu restul armatei, sunt considerați o cantitate neglijabilă și orice neregulă petrecută aici este insignifiantă la nivel macro.

Acest punct de vedere, chiar dacă poate primi calificativul de *pragmatic*, ar fi în total dezacord cu principiile de bază ale statului de drept. Este posibil ca, în mintea unor șefi militari, să se fi cristalizat concepția că preoții militari ar trebui să fie complet mulțumiți cu faptul că beneficiază, prin lege, de drepturi identice cu ale ofițerilor combatanți. Iată că realitatea demonstrează că nu este așa; preoții militari doresc să li se acorde și respectul și demnitatea cuvenită, conform rangului pe care-l ocupă în armată. Extrem de important este faptul că revendicările preoților militari sunt legale și legitime și nu sunt de ordin financiar – ele nu presupun cheltuieli în plus, ci numai reparații de ordin moral în ceea ce privește reglementările de tratament juridic, adaptat specificului lor.

Concluzia parțială rezultată de aici: nu toți cei puși să aplice legea în acest domeniu pot

pătrunde în profunzimea ei. Alții nu vor. Ca urmare, multe persoane cu putere de decizie, extrem de multe, plasate la diverse niveluri, inclusiv cei care elaborează proiecte de acte normative în acest domeniu sunt tentați să recurgă la o soluție facilă, la o cale bătătorită: asimilarea preoților militari cu salariații civili. De ce? Fiindcă aici lucrurile sunt clare, avem precedente nenumărate, nu prea sunt spețe dificile, deși probleme pot apărea peste tot. De multe ori, rezolvările simple echivalează cu abuzuri și pot căpăta conotații diverse, unele grave. Preoții militari trebuie să se bucure de statutul de ofițer necombatant, nu acela de salariat civil, iar acest lucru se poate împlini numai prin completarea și modificarea unor acte normative, astfel încât să nu mai existe potențiale divergențe în interpretarea și aplicarea legii.

2. Chiar există erori evidente de înțelegere și de aplicare a legii? Oh, da!

Exemplificăm laconic unele dintre erorile petrecute, care se încadrează în ceea ce am expus anterior:

Trimiși fiind în misiuni în anumite teatre de operații, preoții militari au fost chemați în activitate și au primit armament în dotare. O gafă juridică mai mare ca aceasta este dificil de conceput. Nu insistăm, pentru că, ulterior, cei în drept au luat măsuri de remediere a unor situații care dovedeau clar că, între raționamentul militar impetuos al unor comandanți și regulile care guvernează regimul preoților militari, nu există puncte de intersecție. Reiterăm faptul că admitem, aici, că a existat și o contribuție substanțială a subiecților, cauzată, între altele, și de dorința de a obține un tratament asemănător, în ceea ce privește respectul și demnitatea, cu cel acordat ofițerilor combatanți.

Repararea acestei aberații s-a făcut totuși, dar cu stângăcie. S-a trecut în extrema cealaltă, cea foarte confortabilă pentru factorii de răspundere, în care preoții militari au fost tratați ca salariații civili. Au existat situații în care preoților militari li s-au luat gradele de pe umăr la propriu, ca să nu mai provoace comandanților situații complicate de analiză. Au fost remarcate impedimente evidente atunci când nu s-a putut explica limpede reprezentanților din armatele aliate și în special omologilor preoților militari din aceste armate care este statutul clerului nostru militar.

Și, abordând problematica la modul sarcastic, fiindcă mai existau posibilități de a se acționa în

mod eronat și în detrimentul prestigiului preoților militari, s-a trecut la exploatarea altei concluzii greșite, devenită prevedere a ordinului ministrului: „Pe durata participării la misiuni și operații în afara teritoriului statului român, preoții militari în cauză sunt asimilați corpului ofițerilor cu gradul corespunzător funcției prevăzute în statul de organizare al structurii militare pe care o însoțesc.”

Adică, într-o traducere pe înțelesul tuturor, preoții militari pot fi deposedați de un grad mai mare, pe care l-au primit, conform legii, în armata română, și, în locul lui, să primească altul mai mic. În limbaj juridic, dar nu numai, această faptă ori situație se numește degradare militară. Cei cu o infimă inițiere în drept știu că aceasta este o sancțiune complementară în dreptul penal. Conform art. 3 din *Legea nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare* (Portal Legislativ 1995), „gradul militar este un drept al titularului și reprezintă recunoașterea în plan social a calității de cadru militar. Gradul de ofițer, maistru militar și subofițer nu se poate pierde decât în cazurile și în condițiile prevăzute de lege.” Probabil că s-a considerat că acest articol nu trebuie aplicat și cadrelor militare asimilate. La fel de probabil este și faptul că cei care au recurs la acest tertip nu au auzit sau nu au înțeles niciodată ce înseamnă interpretarea extensivă a legii. Iată un caz clar pentru care preoții militari cred, pe bună dreptate, că sunt ofițeri de mână a doua sau că nu sunt deloc ofițeri și că demnitatea lor este lezată.

Răsfoim mai departe *Legea nr. 80/1995* și citim: „Art. 74 (...) La numirea în funcții se va respecta principiul potrivit căruia ofițerii, maiștrii militari și subofițerii să nu fie subordonați altora cu grade mai mici. Excepție de la acest principiu pot face cadrele militare care nu au studii superioare de specialitate și care se subordonează celor care au o astfel de pregătire (...)” Dacă tot se impunea ca, în teatrul de luptă, să fie trimiși preoții militari cu grad mai mare decât cel al comandantului, de ce nu s-a făcut apel la această prevedere legală de exceptare? Comandanții militari sunt absolvenți ai academiilor militare, iar preoții militari au diploma unei facultăți de teologie. Specialitățile nu pot fi confundate. Nu mai vorbim despre faptul că, din moment ce tratezi clerul militar ca pe salariații civili, nu ar trebui să te mai preocupe gradul acestora. Așa se întâmplă când greșești: te mai și contrazici singur.

3. Un mic efort de a reexplica ceea ce s-a pierdut pe drum, adică esențialul

Iată cum apreciem noi că este normal să fie evaluat statutul clerului militar. De la raționamentele de mai jos ar trebui să se plece pentru a construi reglementări în acest domeniu.

3.1. Unele argumentele de interpretare istorică au fost prezentate anterior. Această metodă se bazează pe cercetarea condițiilor istorice, social-politice etc. care au determinat adoptarea unui act normativ (*occasio legis*) și, în funcție de aceste condiții, pe determinarea scopurilor urmărite de legiuitor (*ratio legis*). Sintetizând rezultatul cercetării într-o singură frază, putem spune că, odată cu noua Constituție din 1991, s-a dorit reimplementarea instituției asistenței religioase în armată așa cum a fost ea în perioada interbelică, pe cât posibil, fără a aduce atingere fostului statut al preoților militari. Evident, a trebuit să se țină cont de noile realități (de exemplu, nu se mai putea discuta despre decrete regale). Pentru documentare, pe lângă diferitele acte întocmite, se pot purta discuții cu cei care, la vremea respectivă, au fost implicați în elaborarea, promovarea și adoptarea proiectului respectiv.³

Menționăm că *Legea nr. 68/1937 pentru organizarea clerului militar* (Pentelescu și Petcu 2016, 142-145) folosea de mai multe ori sintagma *preoții militari activi*, îi asimila pe aceștia ofițerilor, iar la art. 6, erau prevăzute următoarele: „Preoții militari sunt supuși îndatoririlor militare ale ofițerilor, fiind justițiabili din punct de vedere penal de tribunalele militare.” Art. 9 dispunea că „abaterile de ordin disciplinar vor fi sancționate după aceleași norme, care se aplică și ofițerilor activi (Legile și regulamentele militare).” Dispoziții asemănătoare conținea și legea anterioară, din 1921 (Pentelescu și Petcu 2016, 108-110).

Ambele legi cuprindeau și câte un articol – nr. 4 și, respectiv, nr. 8, aproape identice –, referitor la „înaintarea preoților militari”. Aceasta se făcea *la alegere și vechime*, iar preotul militar cu rangul cel mai înalt își avea contribuția lui la efectuarea propunerilor, respectiv, la avizare. De asemenea, cele două legi cuprindeau reglementări despre

³ Au fost implicați doi ofițeri de justiție, încadrați la Direcția Management Resurse Umane: unul dintre ei este actualul colonel (r) dr. Dan Raiciu, fost șef al structurii juridice a direcției, iar celălalt este Florin Maciu, coautor al acestei lucrări.

rezerva de preoți militari. Astfel de reglementări ar trebui introduse și în legea în vigoare, în scopul, între altele, de a preveni eventuale abuzuri de promovare, dar și pentru a se rezolva anumite probleme de mobilizare.

Concluzie parțială: înaintașii noștri dintre cele două războaie mondiale au abordat problematica preoților militari ca pe aceea a unor ofițeri necombatanți.

3.2. Interpretarea teleologică este, aici, strâns legată de argumentația de ordin istoric. Ea vizează scopul și se bazează pe finalitatea actului normativ interpretat. Creativitatea juristului a fost temperată: el a recurs la înțelesul rațional al legii, la tradiția istorică, la câteva documente avute la dispoziție, la principiile dreptului, la sentimentul de echitate prezumat și la nevoile societății, comandate de legea fundamentală în vigoare. A rezultat o lege suficientă, dar nu exhaustivă, care **urma** să fie cizelată ulterior, în funcție de experiența acumulată, și, totodată, pusă în armonie cu legislația incidentă în materie. Se pare că acel timp a sosit.

Concluzia parțială repetă o frază rezultată din comentariile făcute la interpretarea istorică: s-a dorit reimplementarea instituției asistenței religioase în armată așa cum a fost ea în perioada interbelică, pe cât posibil, fără a aduce atingere fostului statut al preoților militari.

3.3. Potrivit interpretării literare a prevederilor legislației române, care reglementează domeniul de activitate a preoților militari, conform Dicționarului explicativ al limbii române, noțiunea de asimilat, -ă adj. înseamnă și „făcut asemenea cu alții”. Ofițer asimilat, **ofițer necombatant** (medic, farmacist) egal în grad și drepturi cu unul combatant.”

Fie și numai această metodă de interpretare și ar trebui să ne convingă fără echivoc de faptul că, dacă vrei să înțelegi statutul preoților militari, trebuie să îi tratezi ca pe niște ofițeri în activitate, deci să faci analogii între statutul cadrelor militare și statutul clericului militar.

Renunțând la orice nuanță de ipocrizie, trebuie să recunoaștem că militarii combatanți au, în principal, la nevoie, finalitatea de a ucide și a distruge. Acest lucru este incompatibil cu preoții militari și de aceea aceștia sunt asimilați ofițerilor, adică sunt necombatanți, cu toate că au un rol important în desfășurarea acțiunilor de luptă. Făcând abstracție de această deosebire de esență,

preoții militari trebuie tratați asemenea ofițerilor combatanți de fiecare dată când specificul lor de activitate o permite.

Concluzie parțială: fără echivoc, preoții militari sunt ofițeri necombatanți, asimilați celorlalți ofițeri în activitate. Este necesar ca legile conexe, care, involuntar, intră în contradicție cu această axiomă, să fie amendate astfel încât să existe în legislația în domeniu o armonie desăvârșită.

3.4. În analiza esenței statutului preoților militari din Armata României, nu este necesar să facem exces de **interpretare logică**, întrucât prevederile sunt destul de raționale și ușor de înțeles. Vom face apel la raționamentele interpretării logice ori de câte ori va fi necesar, mai ales în cadrul interpretării sistematice. De exemplu, explorând dreptul internațional umanitar, vom face apel la raționamentul *per a contrario*, atunci când analizăm prevederea prezentată mai jos, conform căreia „membrii forțelor armate ale unei părți la conflict (alții decât personalul sanitar și religios prevăzut în art. 33 al celei de-a III-a convenții) sunt combatanți (...)”. Per a contrario, înseamnă, iar această deducție nu mai este discutabilă, întrucât este însușită la nivel mondial, că personalul religios poate fi membru al forțelor armate, atunci când este constituit din preoți militari, dar are statut de personal necombatant.

Nu cred că este nevoie să mai subliniem vreo **concluzie parțială**. Oricine înțelege cu ușurință. Vom face apel la interpretarea logică și când vom examina o prevedere a *Legii nr. 446/2006 privind pregătirea populației pentru apărare* (Portal Legislativ 2006), care, se pare, că este de natură să stopeze punerea pe făgașul normal a legislației din domeniul studiat.

3.5. Treceam la interpretarea sistematică.

3.5.1. Observăm că aceasta trebuie efectuată, în primul rând, asociind prevederile *Legii nr. 195/2000* cu cele de **drept internațional**, mai ales cu cele de drept internațional umanitar. Pentru început, menționăm, în extras, prevederile art. 11 – *Dreptul internațional și dreptul intern din Constituția României*: „(1) Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte. (2) Tratatele ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern (...)”. Nu este nevoie să explicăm ce a vrut legiuitorul constituant să spună prin aceste prevederi.

Vom observa din prevederile expuse mai jos că ofițerii preoți militari nu pot fi combatanți, ci au statutul de necombatanți. Dar chiar necombatanți fiind, statutul lor rămâne același – de ofițer al armatei respective.

Iată ce se prevede în *Convenția de la Geneva, din 12 august 1949, pentru îmbunătățirea sorții răniților și bolnavilor din forțele armate în campanie* (Crucea Roșie 1949a, art.24):

„Capitolul IV PERSONAL

Articolul 24

Protecția personalului permanent

Personalul sanitar afectat în mod exclusiv la căutarea, ridicarea, transportul sau tratamentul răniților și bolnavilor sau la prevenirea bolilor, personalul afectat în mod exclusiv la administrația formațiilor și stabilimentelor sanitare, precum și duhovnicii atașați forțelor armate, vor fi respectați și protejați în toate împrejurările.”⁴

Iată aici o identitate de tratament între medicii militari, personalul militar sanitar, pe de o parte, și preoții militari, pe de altă parte.

La fel se întâmplă și în *Convenția de la Geneva, din 12 august 1949, pentru îmbunătățirea sorții răniților, bolnavilor și naufragiaților armate pe mare* (Crucea Roșie 1949b, art.36):

„Capitolul IV PERSONAL

Articolul 36

Protejarea personalului de pe vasele-spitale

Personalul religios, medical și sanitar al vaselor-spitale și echipajul lor vor fi respectați și protejați; ei nu vor putea să fie capturați în timp ce sunt în serviciul acestor vase, fie că sunt sau nu răniți și bolnavi la bord.”⁵

⁴ GENEVA CONVENTION FOR THE AMELIORATION OF THE CONDITION OF THE WOUNDED AND SICK IN ARMED FORCES IN THE FIELD OF 12 AUGUST 1949 CHAPTER IV Personnel

Article 24

Medical personnel exclusively engaged in the search for, or the collection, transport or treatment of the wounded or sick, or in the prevention of disease, staff exclusively engaged in the administration of medical units and establishments, as well as chaplains attached to the armed forces, shall be respected and protected in all circumstances.

⁵ GENEVA CONVENTION FOR THE AMELIORATION OF THE CONDITION OF WOUNDED, SICK AND SHIPWRECKED MEMBERS OF ARMED FORCES AT SEA OF 12 AUGUST 1949 CHAPTER IV Personnel

Article 36

The religious, medical and hospital personnel of hospital ships and their crews shall be respected and protected; they may not be captured during the time they are in the service

Din nou se consfințește statutul egal al preoților militari și al medicilor militari.

Se poate deduce, cu siguranță, o regulă: personalul religios desemnat în mod exclusiv pentru îndatoriri religioase trebuie respectat și protejat în toate situațiile. Aceștia, adică preoții militari, pierd protecția respectivă, dacă, cu încălcarea regulilor dreptului internațional umanitar, comit acte agresive asupra inamicului (Comitetul Internațional al Crucii Roșii, fără an). Astfel se reglementează, la nivelul dreptului internațional, statutul de militari necombatanți, pentru preoții militari, deși nu se specifică dacă aceștia pot purta arme sau nu.

Adăugăm, dacă mai era nevoie, și dispozițiile din *Convenția de la Geneva, din 12 august 1949, privitoare la tratamentul prizonierilor de război*.⁶

of the hospital ship, whether or not there are wounded and sick on board.

⁶ Capitolul IV PERSONAL MEDICAL ȘI RELIGIOS REȚINUT PENTRU ASISTENȚA PRIZONIERILOR DE RĂZBOI

Articolul 33

Drepturi și privilegii ale personalului reținut

Membrii personalului sanitar și religios, reținuți sub autoritatea Puterii deținătoare, în scopul asistenței prizonierilor de război nu vor fi considerați ca prizonieri de război. Totuși, ei vor beneficia cel puțin de toate avantajele și de protecția prezentei convenții, precum și de toate înlesnirile necesare pentru a le permite să aducă îngrijirile lor medicale și ajutoarele lor religioase prizonierilor de război.

Ei vor continua să exercite, în cadrul legilor și regulamentelor militare ale Puterii deținătoare, sub autoritatea serviciilor ei competente și în acord cu conștiința lor profesională, funcțiile lor medicale sau spirituale în folosul prizonierilor de război aparținând, de preferință, forțelor armate de care depind. În afară de aceasta, ei se vor bucura, pentru exercitarea misiunii lor medicale sau spirituale, de următoarele înlesniri:

a) vor fi autorizați să viziteze periodic pe prizonierii de război ce se găsesc în detașamente de muncă sau în spitale situate în afara lagărului. Autoritatea deținătoare le va pune la dispoziție, în acest scop, mijloacele de transport necesare;

b) în fiecare lagăr, medicul militar cel mai vechi în gradul cel mai mare va fi răspunzător față de autoritățile militare ale lagărului pentru tot ce privește activitatea personalului sanitar reținut. În acest scop, Părțile în conflict se vor înțelege, încă de la începutul ostilităților, asupra corespondenței dintre gradele personalului lor militar, inclusiv a celui al societăților arătate în articolul 26 al Convenției de la Geneva din 12 august 1949 pentru îmbunătățirea sorții răniților și bolnavilor din forțele armate în campanie. Pentru toate chestiunile privitoare la misiunea lor, acești medici, ca de altfel și duhovnicii, vor avea acces direct la autoritățile competente ale lagărului.

Acestea le vor acorda toate înlesnirile necesare pentru corespondența privitoare la aceste chestiuni;

c) cu toate că e supus disciplinei interioare a lagărului în care

Mai mult, în acord cu *Statutul Curții penale internaționale* (Curtea Penală Internațională 2002), atacul împotriva personalului care folosește embleme distinctive, prevăzute de Convențiile de la Geneva, conform dreptului internațional, constituie crimă de război în conflictele armate internaționale. Aceste prevederi se aplică și personalului religios.

Protocolul adițional nr. 1 din 10 iunie 1977 la convențiile de la Geneva din 12 august 1949 privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale (Portal Legislativ 1990) se exprimă și mai clar în privința statutului de necombatant al preoților militari. Astfel, la Secțiunea II – Statutul de combatant și de prizonier de război, Articolul 43 – Forțele armate, se stipulează: „(...) 2. Membrii forțelor armate ale unei părți la conflict (alții decât personalul sanitar și religios prevăzut în art. 33 al celei de-a III-a convenții) sunt combatanți, adică au dreptul de a participa direct la ostilități.”

Să vedem, într-un stil lapidar, ce au înțeles alte armate din prevederile de mai sus, privitoare la dreptul internațional, sau, cu alte cuvinte, să menționăm succint câteva exemple de **drept comparat** (Wikipedia, fără an). Menționăm că armatele au fost alese la întâmplare, fără a se urmări sprijinirea unui anumit punct de vedere.

Argentina – capelanii poartă uniformă de luptă când însoțesc trupele în operații ori la exerciții și sunt considerați parte a corpului ofițerilor. Nu poartă însemne de grad.

Armenia – toți capelanii militari sunt ofițeri ai armatei.

Australia – capelanii din trupele terestre și aviație sunt ofițeri și poartă uniforma ofițerilor de unde aparțin și grad militar.

Regatul Unit – toți capelanii sunt ofițeri și poartă uniformă. În trupele terestre și aviație, au și grade, și însemne de grad.

Statele Unite – capelanii militari au grade de ofițer, în funcție de vechimea în serviciu și de modul în care au fost selectați la concurs cu egalii lor.

Danemarca – capelanii militari servesc întreg personalul, fără a ține cont de tipul credinței sau de

se află, personalul reținut nu va putea să fie constrâns la nici o muncă străină de misiunea sa medicală sau religioasă.

În cursul ostilităților, Părțile în conflict se vor înțelege cu privire la un schimb eventual de personal reținut și vor stabili modalitățile corespunzătoare.

Nici una din dispozițiile care preced nu dispensează Puterea deținătoare de obligațiile ce îi revin în domeniul sanitar și în cel spiritual cu privire la prizonierii de război.

lipsa ei. Poartă uniformă și au un sistem de grade separat de cel obișnuit, care permite fiecăruia să fie considerat egal în gradul celui care se adresează.

O concluzie parțială, în urma studierii, conform metodei sistematice, a dreptului internațional umanitar și a dreptului comparat din alte țări cu armate moderne sau în curs de modernizare și cu relații sociale democratice în societate, este că personalul religios al forțelor armate este alcătuit din ofițeri sau din asimilați ofițerilor, poartă uniformă militară, este supus unui tratament similar până la identic cu cel al ofițerilor combatanți, dar are statut de personal necombatant și este protejat, mai ales în cadrul unor confruntări militare internaționale.

În cele mai multe țări, personalul necombatant nu poartă arme, dar capelanii danezi au arme de mână pentru autoapărare.

3.5.2. Rămânem în interiorul interpretării sistematice și trecem la asocierea dispozițiilor *Legii nr. 195/2000* cu cele ale altor norme juridice din **dreptul intern**.

Iată o prevedere din *Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice* (Portal Legislativ 2017). Anexa nr. VI **FAMILIA OCUPAȚIONALĂ DE FUNCȚII BUGETARE „APĂRARE, ORDINE PUBLICĂ ȘI SECURITATE NAȚIONALĂ”**, Art. 24: „Pe perioada în care își desfășoară activitatea în structurile instituțiilor din sistemul de apărare, ordine publică și securitate națională, preoții militari sunt asimilați ofițerilor și beneficiază de solda de funcție/salariul de funcție, solda de grad/salariul gradului profesional deținut, gradații și, după caz, solda de comandă/salariul de comandă, de compensațiile, primele, sporurile, indemnizațiile și de alte drepturi salariale prevăzute de prezenta lege.”

Nimic mai concludent: prevederi care oferă preoților militari tratament egal cu al celorlalți ofițeri combatanți.

Trecem la *Legea nr. 223/2015 privind pensiile militare de stat* (Portal Legislativ 2015) și menționăm Art. 3: „În înțelesul prezentei legi, termenii și expresiile de mai jos au următoarea semnificație:

a) **militar** – cadrul militar, astfel cum este definit de *Legea nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare*, cu modificările și completările ulterioare, soldatul și gradatul profesionist, așa

cum sunt definiți de *Legea nr. 384/2006 privind statutul soldaților și gradaților profesioniști* (Portal Legislativ 2006), cu modificările și completările ulterioare, militarul angajat pe bază de contract, jandarmul angajat pe bază de contract, precum și **preotul militar**, așa cum este definit de *Legea nr. 195/2000* privind constituirea și organizarea clerului militar; (...) e) vechimea în serviciu – perioada în care o persoană din sistemul de apărare națională, ordine publică și securitate națională s-a aflat în una dintre următoarele situații: (...) a îndeplinit activități pastoral-misionare, duhovnicești și religioase, în calitate de preot ori ca preot militar în instituțiile din sistemul de apărare națională, ordine publică și securitate națională, prin încheierea unui contract individual de muncă (...).”

Un lucru este evident: legiuitorul a înțeles că preoții militari trebuie considerați ca fiind cu adevărat militari, iar adjectivul *militar* care însoțește substantivul *preot* are conotație juridică, nu este doar o poreclă ori o etichetă fără valoare. Totuși, aici, trebuie să constatăm că, având în vedere realitățile de la momentul adoptării legii, legiuitorul, nu cu altă intenție, ci dorind numai să fie clar în privința beneficiarilor de pensie militară, a legat statutul preoților militari de contractul individual de muncă. De la această reglementare, făcută la nivel de lege, se deduce că, pentru a schimba contractul individual de muncă cu un contract asemănător ofițerilor combatanți pentru preoții militari, este necesară o intervenție la nivel legislativ, și anume chiar asupra *Legii nr. 195/2000*, dar și asupra altor legi, ceea ce se poate face cu ușurință, adică recurgând la un minim de prevederi care înglobează numai câteva cuvinte. Spunem *cu ușurință*, fiindcă, în pofida faptului că este vorba despre promovarea unui proiect de lege de amendare a câtorva legi, care presupune o anumită procedură, indiferent de calea aleasă, necesara amendare a legilor în cauză nu presupune implicații financiare și este reparatorie din punct de vedere moral, în acord cu dreptul internațional și cu tradițiile militare românești.

Marea confuzie, neintuită la vremea conceperii textului de lege, este creată însă de unele prevederi mai vechi, abrogate, dar și de cele ale actualei *Legi nr. 446/2006 privind pregătirea populației pentru apărare*. Articolul 6 din această lege dispune: „Nu îndeplinesc serviciul militar și sunt scoși din categoria cetățenilor încorporabili: (...)

b) personalul hirotonit sau ordonat care aparține cultelor religioase recunoscute de lege, personalul consacrat oficial ca deservent al unui asemenea cult, precum și călugării care au o vechime în mănăstire de cel puțin 2 ani (...)”.

Mai întâi, oferim soluția simplă de eliminare a unei așa-zise erori, după care venim cu explicațiile: litera b) trebuie completată cu mențiunea: fac excepție preoții militari care îndeplinesc serviciul militar necombatant.

Se dorește o mutilare a prevederilor legii privind pregătirea populației pentru apărarea patriei? Nicidecum! Este vorba doar de un amendament despre care legiuitorul, la vremea adoptării *Legii nr. 195/2000*, a crezut că nu este necesar, întrucât, pe calea interpretării, se putea desluși cu lejeritate voința acestuia, de a lua în calcul ca efectuând serviciul militar, ca necombatant, pe cei care sunt angajați în armată ca preoți militari. Se pare că nu a fost așa. Trebuie să recunoaștem aici, deși este tardiv, că ar fi fost mult mai bine, dacă serviciul militar era împărțit *ab initio* în combatant și necombatant.

Analiza trebuie să plece atât de la rigurozitățile religiei, cât și de la prevederile legii fundamentale, care, la art. 42 – Interzicerea muncii forțate, dispune: „(...) (2) Nu constituie muncă forțată: a) activitățile pentru îndeplinirea îndatoririlor militare, precum și cele desfășurate, potrivit legii, în locul acestora, din motive religioase sau de conștiință (...)”. A fost deci considerată normală și în deplin acord cu *Constituția României* reglementarea din *Legea privind pregătirea populației pentru apărare*, conform căreia personalul hirotonit sau ordonat etc. este scos din categoria cetățenilor încorporabili. Aceștia trebuiau să îndeplinească un serviciu alternativ, dar, prin natura funcției și poziției lor, aceștia deja îl executau.

Nu au fost însă luați în calcul și cei, prea puțini, care, deși ar fi fost scutiți de îndatoriri militare, doreau să îndeplinească acest serviciu, fără a aduce prejudicii credinței, și care mai erau și acceptați, și solicitați de armată – preoții militari. Aceștia puteau să exercite atribuții în armată, la nivelul ofițerilor, ca personal necombatant. Dovadă este realitatea. Mai bine mai târziu, decât niciodată – *Legea nr. 446/2006* poate fi amendată, iar cei răspunzători pentru managementul carierei lor vor putea pricepe mai ușor rolul și locul

preoților militari în armată.

Menționăm în această analiză și prevederile *Hotărârii Guvernului nr.774/2004 pentru aprobarea Regulamentului privind descrierea uniformei militare clericale, a însemnelor distinctive și de ierarhizare, specifice clerului militar din Ministerul Apărării Naționale*. Scoatem în evidență numai art.1 din *Regulamentul privind descrierea uniformei militare clericale, a însemnelor distinctive și de ierarhizare, specifice clerului militar din Ministerul Apărării Naționale* (Portal Legislativ 2004): „(1) Uniforma personalului militar clerical din Ministerul Apărării Naționale este aceeași cu a ofițerilor în activitate. (2) Culoarea uniformei personalului militar clerical este determinată de culoarea uniformei categoriei de forțe ale armatei unde acesta este încadrat.”

Egalitate deplină între ofițerii combatanți și cei necombatanți. Cei care au citit *Legea nr. 195/2000* și apoi au făcut proiectul acestei hotărâri au înțeles perfect nu numai litera, dar și spiritul legii respective. Caracterizarea clerului ca fiind militar, portul uniformei militare de către acesta, asimilarea gradelor militare, subordonarea militar-administrativă, executarea de misiuni cu devotament, curaj și eroism, primirea de decorații, potrivit reglementărilor cadrelor militare, vechimea efectivă în serviciul militar, recompensele morale și materiale, acordate potrivit regulamentelor militare, limita de vârstă în grad, supunerea sănătății acestuia expertizei comisiilor medico-militare, menținerea în activitate, toate acestea sunt menționate în respectiva lege. Toate sunt specifice militarilor. Toate sunt indicii solide privind regimul juridic al preoților militari. Cu toate acestea, ei au primit tratament de salariați civili.

O concluzie parțială, în urma studierii, conform metodei sistematice a dreptului intern și a prevederilor Legii nr. 195/2000, este că, în pofida numeroaselor dovezi, probe, argumente și argumentări, considerente și raționamente, identificate în legislație, preoții militari nu sunt considerați militari, li se încheie contract individual de muncă precum salariaților civili și nu beneficiază de un management riguros în planul evoluției în carieră.

C. Concluzie generală, dar nu epilog

Centralizând concluziile parțiale, încercăm să sintetizăm **concluzia generală**: preoții militari doresc tratament egal, adică să fie supuși aceluiași

rigori ca și ofițerii combatanți cu care sunt asimilați și să beneficieze de același respect ca și aceștia (contract de exercitare a profesiei, nu contract individual de muncă; comisii de selecție sau alte forme corecte de concurs pentru promovări, nu abuzuri și decizii discreționare, bazate pe preferințe sau înțelegeri personale; respect identic pentru grade egale, fie ele și asimilate etc.). Unele dintre aceste doleanțe legitime se pot îndeplini mai ușor, iar altele vor solicita minore modificări legislative. În trecut, nu toți cei puși să aplice legea în acest domeniu au pătruns în profunzimea ei. Preoții militari trebuie să se bucure de statutul de ofițer necombatant, nu de salariat civil, iar acest lucru se poate îndeplini acum numai prin completarea și modificarea unor acte normative, astfel încât să nu mai existe potențiale divergențe în interpretarea și aplicarea legii. Înaintașii noștri dintre cele două războaie mondiale au abordat problematica preoților militari ca pe aceea a unor ofițeri necombatanți. Prin adoptarea *Legii nr. 195/2000*, s-a dorit reimplementarea instituției asistenței religioase în armată, așa cum a fost ea în perioada interbelică, pe cât posibil, fără a aduce atingere fostului statut al preoților militari. Fără echivoc, preoții militari sunt ofițeri necombatanți, asimilați celorlalți ofițeri în activitate. Este necesar ca legile conexe, care, involuntar, intră în conflict cu această axiomă, să fie amendate astfel încât să existe în legislația în domeniu o armonie desăvârșită. Personalul religios al forțelor armate, conform dreptului internațional și concluziilor oferite de dreptul comparat, este alcătuit din ofițeri sau asimilați ofițerilor, poartă uniformă militară, este supus unui tratament similar până la identic cu cel al ofițerilor combatanți, dar are statut de personal necombatant și este protejat, mai ales în cadrul unor confruntări militare internaționale. În urma studierii dreptului intern și prevederilor *Legii nr. 195/2000*, rezultă că, în pofida numeroaselor dovezi, probe, argumente și argumentări, considerente și raționamente, identificate în legislație, preoții militari nu sunt considerați militari, li se încheie contract individual de muncă precum salariaților civili și nu beneficiază de un management riguros în evoluția în carieră, asemănător ofițerilor combatanți.

D. De lege ferenda

După un mic comentariu, propunem acțiuni pentru repararea aspectelor constatate ca nefiind

conforme cu litera și/sau spiritul legii. Mai mult ca sigur că, atunci când vrei să corectezi ceva în plan normativ, începi cu normele juridice cu forță de lege și continui de sus în jos, până ajungi la ordinul ministrului.

Reformele de bază, deși nu sunt multe, iar cvasitotalitatea lor este mai mult clarificatoare (adică de a da precizie acolo unde există dubii) decât novatoare (radicale, care vor să modifice), trebuie efectuate prin lege. Legea va conține, în principiu, câteva completări la *Legea nr. 195/2000*, la un prim capitol, I roman, iar apoi, la II roman, se va interveni cu completarea infimă, dar extrem de necesară la *Legea nr. 446/2006*, propusă anterior, după care, dacă se mai consideră necesar, se va adăuga un III roman, de corectare a prevederii din *Legea nr. 223/2015*, referitoare la contractele individuale de muncă.

Probabil că legea va fi organică, din mai multe puncte de vedere. Argumentele pleacă de la art. 118 – Forțele armate, alin. (2), din *Constituția României*: (2) „Structura sistemului național de apărare, pregătirea populației, a economiei și a teritoriului pentru apărare, precum și statutul cadrelor militare se stabilesc prin lege organică.” Pentru cei ce nu sunt familiarizați cu termenul de lege organică, prezentăm citatul următor din legea fundamentală: „art. 76 – Adoptarea legilor și a hotărârilor (1) Legile organice și hotărârile privind regulamentele Camerelor se adoptă cu votul majorității membrilor fiecărei Camere. (2) Legile ordinare și hotărârile se adoptă cu votul majorității membrilor prezenți din fiecare Cameră (...)”. Este așadar vorba despre cvorumul legal: legile organice se adoptă cu votul majorității membrilor, iar legile ordinare, cu votul majorității membrilor prezenți. Spre știință: ambele categorii de legi au aceeași forță juridică.

De aici, deducem că, dacă *Legea nr. 446/2006 privind pregătirea pentru apărare* este organică (și este, fără discuție), atunci și această lege, în devenire, care va conține o mică modificare a *Legii nr. 446/2006*, va avea caracter organic. Acest raționament este atât de solid încât nu presupune existența vreunei opoziții. În schimb, există alte fațete care vor naște dezbateri. Odată ce afirmăm clar că preoții militari sunt ofițeri necombatanți, am acceptat, mai limpede decât până acum, că, într-un fel, *Legea nr. 195/2000* este o ramificație a statutului cadrelor militare, iar statutul cadrelor

militare este știut că se reglementează tot prin lege organică. *Constituția României* nu face diferență între cadre militare combatante și cadre militare necombatante, așa că și acestea din urmă ar trebui să beneficieze de reglementări de lege organică. Ceea ce am enunțat chiar acum este rezultatul direct și greu de combătut al *raționamentului ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus (unde legea nu distinge, nici noi nu trebuie să distingem)* aparținând interpretării prin **metoda logică**.

Concluzia noastră rămâne neschimbată, preoții militari constituie un corp aparte, dar foarte apropiat de statutul ofițerilor combatanți și departe de reglementările salariaților civili, fie ei și funcționari publici. Mai punem și o întrebare retorică: reglementând că, prin legea clerului militar, acestuia i se aplică aproape treizeci de articole (așa după cum se întâmplă în prezent, fără să mai vorbim despre altele care pot rezulta din interpretări extensive) din statutul cadrelor militare, care este o lege organică, se mai poate susține că legea clerului militar este o lege ordinară? Poate că da, dar, însumând toate argumentele, este dificil să te situezi pe o altă poziție. Important este să ne amintim că totuși, în anul 2000, Comisia Juridică și de Imunități a Camerei Deputaților și, după ea, întreg Parlamentul României, au considerat că această lege are caracter ordinar și au votat în consecință.

Nu este o catastrofă, ci un fapt care poate fi reparat, la noua ocazie, care sperăm că va avea loc în curând. Să ne amintim că actualii soldați și gradați profesioniști, foști militari angajați pe bază de contract, foarte mulți ani și-au desfășurat activitatea și au avut îndatoriri și drepturi, în baza unui ordin al ministrului, emis în temeiul unei scurte prevederi dintr-o fostă lege privind pregătirea populației pentru apărare. Nu insistăm pe acest aspect, dar menționăm eufemistic faptul că lucrurile nu erau în acord cu legea fundamentală. Acum totul este istorie, reparațiile s-au petrecut, iar militarii în cauză beneficiază de un statut, adoptat prin lege. (Portal Legislativ 1996).

Faptul că legea viitoare va avea sau nu caracter organic influențează nu numai cvorumul pentru vot în Parlament, dar și conținutul legii. De exemplu, dacă experții care vor concepe completările și modificările la lege vor ajunge la concluzia pe care noi o sugerăm, și anume că legea are caracter organic, atunci toate reglementările referitoare la aplicarea unor sancțiuni vor trebui să fie cuprinse

în lege, și nu lăsate spre rezolvare printr-un ordin al ministrului, așa după cum se întâmplă în prezent. A se vedea în acest sens *Decizia Curții Constituționale nr.737, din 8 octombrie 2020, referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.79 alin.(5) din Legea nr.188/1999 privind Statutul funcționarilor publici*⁷ (Curtea Constituțională a României 2020).

Având în vedere că preoții militari vor să constate rapid o schimbare de atitudine în gestionarea statutului lor, este necesar ca, mai

⁷ Publicată în Monitorul Oficial nr.1189, din 07.12.2020. „(...) 27. Curtea reține că, potrivit art.79 alin.(1) și art.78 alin.(3) din Legea nr.188/1999, pentru analizarea faptelor sesizate ca abateri disciplinare și propunerea sancțiunii disciplinare aplicabile funcționarilor publici din autoritățile sau instituțiile publice, se constituie comisii de disciplină, iar sancțiunile disciplinare nu pot fi aplicate decât după cercetarea prealabilă a faptei săvârșite și după audierea funcționarului public. Verificând normele prin care se reglementează răspunderea disciplinară, cuprinse în capitolul VIII din Legea nr.188/1999, Curtea reține că procedura administrativă care se desfășoară în fața comisiilor de disciplină – și care este obligatorie și premergătoare emiterii ordinului sau deciziei de sancționare – este reglementată lacunar, deși sancțiunile disciplinare se aplică la propunerea comisiei de disciplină, pe baza raportului întocmit de aceasta. Astfel, prin efectul textului legal criticat, reguli esențiale în materia efectuării cercetării administrative, de exemplu, normele privind constituirea, organizarea și funcționarea comisiilor de disciplină, procedura disciplinară, aplicarea și contestarea sancțiunii disciplinare, precum și termenul de contestare a sancțiunii disciplinare nu sunt reglementate prin lege organică, ci prin Hotărârea Guvernului nr.1344/2007 privind normele de organizare și funcționare a comisiilor de disciplină (...)”.

BIBLIOGRAFIE

- AdventHealth University. 2021. ”Military Chaplain: Salary and Career Outlook.” <https://www.ahu.edu/blog/military-chaplain>.
- Archdiocese for the Military Services, USA. fără an. „Catholic Chaplains in the Military and Veterans Affairs.” Accesat 25 octombrie 2022. <https://www.milarch.org/chaplains-in-the-military-and-veterans-affairs/>.
- ARMY BE THE BEST. fără an. ”Royal Army Chaplains’ Department.” Accesat 25 octombrie 2022. <https://www.army.mod.uk/who-we-are/corps-regiments-and-units/royal-army-chaplains-department/>.
- Camera Deputaților. 1965. „Constituția Republicii Socialiste România.” http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htp_act_text?id=37735.
- . 1991. „Constituția României.” http://www.cdep.ro/pls/dic/act_show?ida=1&idl=1.
- . 2000. „Proiect de Lege privind constituirea și organizarea clerului militar PL 218/02.06.1999.” http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.lista?cam=2.
- . 2003. „Constituția României.” <http://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?id=339>.
- Comitetul Internațional al Crucii Roșii. fără an. ”Rule 27. Religious Personnel.” Accesat 25 octombrie 2022. https://ihl-databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v1_rul_rule27.
- Corbeil, Shannon. 2020. ”7 things you probably didn’t know about chaplains.” <https://www.wearethemighty.com/mighty-culture/military-chaplains-and-religious-diversity/>.

întâi, să fie aprobat un proiect de ordin care să modifice actualul *Ordin M.2/2014*, atât cât este legal posibil, în procedură de urgență. Modificările și completările vor fi făcute în limitele permisivității actualei legislații. Unele dintre intervenții trebuiau făcute oricum (De exemplu: la art. 11 alin. (1) lit. h) se prevede: „(...) expune punctul de vedere creștin, când consideră necesar sau când este solicitat, în cazul sancționării disciplinare a militarilor, ținând cont atât de iubirea aproapelui, cât și de grija pentru păstrarea ordinii, disciplinei, onoarei și demnității militare (...)”. La ce ar folosi punctul de vedere creștin, atunci când militarul care a comis abaterea disciplinară este de altă religie?)

Este foarte important de menționat că propunerile de completare și modificare, de la orice nivel, nu presupun eforturi financiare. Iată deci planul propus:

1. adoptarea proiectului de ordin care să modifice actualul *Ordin M.2/2014*, atât cât este legal posibil, în procedură de urgență – anul acesta, 2022;
2. pregătirea proiectului de lege și promovarea lui spre Parlament, pe calea aleasă de factorii de conducere – până la sfârșitul lunii ianuarie 2023;
3. definitivarea și optimizarea *Ordinului M2/2014*, imediat după intrarea în vigoare a legii.

Poate fi înfăptuit fără eforturi, fără sacrificii, fără pierderi de orice fel. Numai cu bunăvoință și bună-credință (...juridică).

- Crucea Roșie. 1949a. „Convenția de la Geneva pentru îmbunătățirea sorții răniților și bolnavilor din forțele armate în campanie, din 12 august 1949.” <https://crucearosie.ro/assets/Uploads/Conventia-de-la-Geneva-I.pdf>.
- . 1949b. „Convenția de la Geneva din 12 august 1949 pentru îmbunătățirea sorții răniților, bolnavilor și naufragiaților armate pe mare.” <https://crucearosie.ro/assets/Uploads/Conventia-de-la-Geneva-II.pdf>.
- Curtea Constituțională a României. 2020. „DECIZIA nr.737 din 8 octombrie 2020 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.79 alin.(5) din Legea nr.188/1999 privind Statutul funcționarilor publici.” https://www.ccr.ro/wp-content/uploads/2020/12/Decizie_737_2020.pdf.
- Curtea Penală Internațională. 2002. „Statutul din 17 iulie 1998, de la Roma al Curții Penale Internaționale.” <https://www.legal-tools.org/doc/759f54/pdf/>.
- GoArmy. fără an. *Army Chaplain*. Accesat 25 octombrie 2022. <https://www.goarmy.com/careers-and-jobs/specialty-careers/chaplain.html>.
- Military OneSource. 2022. ”The Unit Chaplain: Roles and Responsibilities.” <https://www.militaryonesource.mil/family-relationships/spouse/getting-married-in-the-military/the-unit-chaplain-roles-and-responsibilities/>.
- Operations we are here. fără an. ”Military chaplain resources.” Accesat 25 octombrie 2022. <https://www.operationwearehere.com/forchaplains.html>.
- Pentelescu, Aurel și Ionuț-Constantin Petcu. 2016. *Episcopi ai Armatei Române*. București: Editura Militară.
- Portal Legislativ. 1948. „DECRETUL nr. 177 din 4 august 1948 pentru regimul general al cultelor religioase.” <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/47>.
- . 1990. „PROTOCOLUL ADIȚIONAL nr. 1 din 10 iunie 1977 la convențiile de la Geneva din 12 august 1949 privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale.” <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/50334>.
- . 1995. „LEGE nr. 80 din 11 iulie 1995 privind statutul cadrelor militare.” <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/6151>.
- . 1996. „LEGEA nr. 46 din 5 iunie 1996 (*actualizată*) privind pregătirea populației pentru apărare.” <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/8254>.
- . 2000a. „LEGEA nr. 195 din 6 noiembrie 2000 privind constituirea și organizarea clerului militar.” <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/24940>.
- . 2000b. „ORDONANȚĂ nr.106 din 31 august 2000 privind constituirea și organizarea clerului militar.” http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htp_act_text?id=24199.
- . 2004. „HOTĂRÂRE nr. 774 din 19 mai 2004 pentru aprobarea Regulamentului privind descrierea uniformei militare clericale, a însemnelor distinctive și de ierarhizare, specifice clerului militar din Ministerul Apărării Naționale.” <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/52297>.
- . 2006. „LEGEA nr. 384 din 10 octombrie 2006 privind statutul soldaților și gradaților profesioniști.” <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/226302>.
- . 2006. „LEGEA nr. 446 din 30 noiembrie 2006 (*actualizată*) privind pregătirea populației pentru apărare.” <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/77597>.
- . 2014. „ORDINUL nr. M.2 din 13 ianuarie 2014 pentru aprobarea Regulamentului privind asistența religioasă în Armata României.” <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/154655>.
- . 2015. „LEGEA nr. 223 din 24 iulie 2015 privind pensiile militare de stat.” <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/170060>.
- . 2017. „LEGEA-CADRU nr. 153 din 28 iunie 2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice.” <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/190446>.
- Thames, Knox și Melissa Nozell. 2021. ”How Military Chaplains Are Key Agents for Peace for the U.S. Armed Forces.” <https://www.usip.org/publications/2021/04/how-military-chaplains-are-key-agents-peace-us-armed-forces>.
- The Canadian Armed Forces. fără an. ”Chaplain.” Accesat 25 octombrie 2022. <https://forces.ca/en/career/chaplain/>.

- The Church of Jesus-Christ of latter-day saints. fără an. "Military Chaplains." Accesat 25 octombrie 2022. <https://www.churchofjesuschrist.org/military/military-chaplains?lang=eng>.
- Today's Military. fără an. "Chaplains." Accesat 25 octombrie 2022. <https://www.todaymilitary.com/careers-benefits/careers/chaplains>.
- U.S. ARMY RECRUITING COMMAND. fără an. "Overview of Army Chaplain." Accesat 25 octombrie 2022. https://recruiting.army.mil/MRB_ReligiousServices/.
- Wesley Theological Seminary. fără an. "Support Military Chaplains Today." Accesat 25 octombrie 2022. <https://www.wesleyseminary.edu/support-militarychaplaincy/>.
- Wikipedia. fără an. "Military chaplain." Accesat 25 octombrie 2022. https://en.wikipedia.org/wiki/Military_chaplain.
- . fără an. "United States military chaplains." Accesat 25 octombrie 2022. https://en.wikipedia.org/wiki/United_States_military_chaplains.
- Zeiger, Hans. fără an. "Why Does the US Military Have Chaplains?" Accesat 25 octombrie 2022. <https://publicpolicy.pepperdine.edu/academics/research/policy-review/2009v2/why-does-us-military-have-chaplains.htm>.